Universal Declaration of Human Rights - Jula

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, http://www.unicode.org/udhr.

DUNYA" MUME MODGODYA" HAKEYAW DANTIIGELIIKAN

Kúmanabila

K'à mìna à mà kó dúnya' mànton' bεε ká kan ni bònya ye, àni kó bεε ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bεε ya hɔrɔnya' sàbati, kà bεε kánya násuma' dúnya' sìqi' la.

K'à mìna à mà kó mɔgɔya hákɛ lɔnbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔnɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìna mà tèle kúra min bɔra, à fɔra kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò kɛ, kó mɔgɔw kà síran ngɔn ná, ò bánna, kó fàgantánya júgu bánna, ò kùma' kɛra bɛnkan ye min kɛra hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìna à mà kó kà mɔgɔya' hákɛ' látanga ní sàriya' sìgili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mɔgɔw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fànqajúqu' kánma,

K'à mìna à mà à ká kán tériya' yé kε jàmanaw ni μgɔn cε,

K'à mìna à mà dúnya' mùmε sáratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bεε kà à yìra kó ù lánin bε mɔgɔya' hákεyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònya' ní à lànbe' la, ù lánin bε cεw ní mùsow kányangɔnmaya' lá hákε' lá, ní ù kà ηàniya' sìri kà mɔgɔya' yá nɛ sàbati, àni kà nánamaya' kεcogo núman' sìgi sèn kán hɔrɔnya' bεrεbεrε kɔnɔ,

K'à mìna à mà Dúnya' jàmanaw kà à ŋàniya kó ù bé jɛn ní Tɔnba yé kà mɔgɔya' hákɛyaw látànga à ná' mà dúnya' mùmɛ kɔnɔ,

K'à mìna à mà, ò ηὰniya púman té sé kà síra' sɔrɔ ní bɛnkélenma má kɛ mɔgɔya' hákɛyako ní à hɔrɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ngɔnlajɛrɛba' kà í kán' bìla kà dunya' mumɛɛ mɔɔgɔɔ hakɛɛyaw dantigɛɛlikan gánsi kà à yìra ò nŋàniya nnuman yé fɛɛn ye, mín ká kán kà kɛɛ mànton' ni násɔɔn' bɛɛɛɛ lànníni ye, yálasa mɔɔgɔɔ kelen kelen bɛɛɛɛ, àni jɛɛkulu kelen kelen bɛɛɛɛ ye nin dàntigɛɛlikan' nìn tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔnɔɔ, kà fɛɛrɛɛ kɛɛ dɔɔɔɔnin dɔɔɔɔnin ù ya húkumu' kɔɔnɔɔ, wálima dúnya bɛɛɛɛ kɔɔnɔɔ, kà hákɛɛya nìnugu ní hɔɔrɔɔnya nìnnugu látàngali' yíriwa, àni kà à kɛɛ bɛɛɛɛ ye sɔɔn ù mà nna kɛɛra ù ya jàmana kɔɔnɔɔna ye, wálima jàmana gbɛɛrɛɛ min bé ù ya màra' kɔɔnɔɔ.

Baabu jonna

Wólo' lá, hádamaden' bεε ye hɔrɔn ye, bεε ká kán lànbe ní hákεyaw Mɔgɔ bεε ye hákilitigi ye, bεε ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ngɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mɔgɔ' bɛɛ dɔ bɛ kà à lɔn kó í ká kán ní mɔgɔya hákɛyaw ní à hɔrɔ kófɔnin' bɛɛ ye nìn dàntigɛlikan' nìn kɔnɔ, mɔgɔ má bɔ mɔgɔ kɛrɛnkɛrɛnninya lá, fàragbɛko ni fàrafinko te à la, síyawoloma te à cɛ ni múso má bɔ ŋgon ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólitikiko' lá, wálima hákilila gbɛrɛw, ó te à bɔyɔrɔko te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígiya ni bólokolonya te à la, pàmakalako ni hɔrɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mɔgɔw ní ŋgɔn cɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔyɔrɔ má bɔ bɔyɔrɔ la. I bɔyɔrɔ' lànbe' tɔw cɛ' mà, í ya jàmana' kɛra jàmana' yɛrɛmahɔrɔnyanin ye, à kɛ jàmana ye mín be jàmana gbɛrɛ ya màra kɔnɔ, wálima à be à yɛrɛ bólo jàmana gbɛrɛ ya húkumu' kɔnɔ, wólomali sí te kɛ kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔgɔ' kεra cogo ó cogo, à ká kán ní pánamaya' ye, à ká kán ní hɔrɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔqɔ sí te sé kà mìna kà í kε jɔn ye wálima kà í kε bólokɔnɔmɔqɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tɔrɔ, níjuguya' dànmátɛmɛ' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bεε ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kεra yɔrɔ ó yɔrɔ ye.

Báabu 7 nan

Bεε ká kán sàriya' lá, àyiwa bεε ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má kε wólomali ye. Bεε ká kán ní kɔsɛmɛ ye sàriya' là kà i yɛrɛ tànga bɔ wólomali' súgu ó súgu mà, mín be dàntigɛlikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔli' ye.

Báabu 8 nan

A be bɛn mɔgɔ bɛɛ ye cɛn yɛrɛ l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' màgbɛ sàriya' mín pásininin bɛ ò kópa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, minw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye mina, wálima kà dòn kàso' la, wálima kà à gbεn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔrɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔgɔ' bεε ye, bεε fána ká kán ò lá, ni bèn kεra i kán, i ya kiti tigε námara te min na, bεε ɲa'na, tìribinali la, mín be à yɛrɛ sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bena jó dí à mà kà à ya hákε lɔ à ye, wálima kà jàlaki' bèn à kán cɛn' yɛrɛ la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

- 1. Ní mìnaliko lára mɔgɔ ó mɔgɔ kùn, à te se kà mìna ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribináli' la, kà à sɔrɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkíka' la.
- 2. Mɔgɔ sí te se kà mìna kó la, kó' mín kɛtuma' kà à sɔrɔ kójugu tɛ i ya jàmana' kɔnɔ, wálima dúnya' sàriya' la. Mɔgɔ' be kó' kɛ tùma' mín na fána, à ni pàngíli' mín ká kán, ò wágati' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te bɛn mɔgɔ sí ye i sèn' dòn mɔgɔ gbɛrɛ ya nánamaya' kónaw la, à ya sókɔnɔ kónaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔnɔna gundow la, kà à sɔrɔ jɔnjɔn te à lá ; wálima kà mɔgɔ' lèebu, kà à tɔgɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔrɔ kà i látànga kà bɔ ò kó súguya' mà.

Báabu 13 nan

- 1. Kà tágama jàmana' kɔnɔ, yɔrɔ ó yɔrɔ ká dí i ye, jàmana' yɔrɔ' mín ká dí i ye, kà sìqi yèn fána, ο bɛnna bεε ye.
- 2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò bεnna bεε ye.

Báabu 14 nan

- 1. pánimabori' pá, mín ye kà siran i ní' pá kà i yετε píni, à be bɛn bɛɛ ye ye dògotu píni, kà jàmana gbɛrɛ píni, kà i kàlifa' sìgi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gbɛn.
- 2. Kà kójugu' kɛ sàriya' ká kán kà i nɔ' mìna mín na, wálima mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gbɛrɛ la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

- 1. Μɔqɔ' kεra cóqo ó cóqo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénya ye.
- 2. Mɔgɔ si ya jàmanadénya' te se kà bɔsi i la kà à sɔrɔ kùn jɔnjɔn te à wà mɔgɔ si te se kà mɔgɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénya' la kà dòn dɔgbɛrɛ tá la.

Báabu 16 nan

- 1. Cε' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálikuya' mà, à be bɛn i ye fúru kɛ, kà kɛ ; lónanya ní dùgulénya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sìrili' la, cɛlasíqi' kɔnɔ, àni fúrusa' tá fànfɛla' la.
- 2. Fúru' te sé kὰ sìri ní à má kε ni fúruŋgɔn' fìla ya jɛn' ye.
- 3. Dénbaya dénbayaw kεnin ρɔgɔn kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

- 1. Mɔgɔ kélen, wálima jɛkúlu', bεε ká kán ni táya' ye, bεε tá ye i tá ye.
- 2. Mɔgɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìna, díina' mín ká dí i ye, bɛnna bɛɛ ye ; ò kɔrɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' kɛ i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kɛnɛ' kán, à kɛra kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔgɔ' mín ye, ò bɛnna i ye, à fɔli' kɛnɛ' kán, ò dàgara ye. O kɔrɔ' ye kó mɔgɔ si te se kà mɔgɔ tɔɔrɔ à hákilila' kánma, mɔgɔ se kà mɔgɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔrɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

- 1. Kà pɔgɔn lájɛn pɔgɔnye bolo mà, wálima kà tɔn' sìqi, ò dàgara mɔgɔ' bεε ye.
- 2. A te se kà wájibiya mɔgɔ si kán, kó i ye kε tɔn dɔ tɔnden ye kà à sɔrɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

- 1. A be bεn bεε ye i sèn' dòn i fàso' kóṇaw ṇánabɔli' la, à kεra yεrεbakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔgɔ gbεrε la, i yεrε kà mɔgɔ' mín súgandi i yεrε mà.
- 2. Kà lɔyɔrɔ' sɔrɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be bɛn mɔqɔ bεε ye, wà bεε ká kán à la.
- 3. Jàma' ŋàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò η lánkɛnɛmaya kàlafíli' sèn' fɛ, ni' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafíli' ká kán kà kɛ tùma ni tùma, bɛɛ ye wóte cógo kélen na, gùndo la wálima cógo la, bɛɛ be i yɛrɛ le ŋàniya' yìra.

Báabu 22 nan

Sìgidénya' húkumu' kɔnɔ, bɛɛ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ dɛmɛ' ye, i ya dúnyalatigɛ' gbɛlɛyaw la ; bɛɛ ká kán ni nàfasɔrɔ hákɛya' ye, àni mɔgɔya' hákɛya', àni lɔnko' ni séko' hákɛya' mín be í lànbe' kɔrɔta, kà í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

- 1. Βεε ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te kε à kán báara' mín na ; bεε ká kán kà látànga báarasɔrɔbaliya' fána mà
- 2. Mɔgɔ' ni mɔgɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.
- 3. Báarakɛla' bɛɛ ká kán ni sàra ye, mín be bɛn à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' μà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù hákε' la, bònya' kɔnɔ ; kà síniṇasiại' fána jàte' mìna ò la n'à be bɛn.
- 4. A be bεn bεε ye sɛndika sìqi, wálima kà dòn sɛndika' la, yálasa kà i yɛrε látànga.

Báabu 24 nan

Bεε ká kán ni làganfíya' ni dàamu' ye : ò be à yìra ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakεla ká kán kà baara' bìla tùma ni tùma.

Báabu 25 nan

- 1. Βεε ká kán ni pánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fεεrɔbɔ, ù sìyɔrɔ', ù fúrakɛli', àni pánamaya' làganfiyalan' be nɔgɔya cógo' mín ; báarakɛla' ká kán ni màrabólo' ya dɛmɛ' ye ní ya báara' cɛnna, ní jànkáro' kà lásìgi, ní lùjura kà à sɔrɔ, ní à kɛ fìriyatɔ ye, ni kɔrɔ' nàna kà à dɛsɛ, wálima gbɛlɛya' fɛn ó fɛn kà à sɔrɔ, mín be à kɛ dɛsɛbagatɔ ye kà à sɔrɔ à yɛrɛ nɔ tɛ.
- 2. Mùsow ya kɔnɔmaya' ni dénw ya dénmisɛnya' ká kán ní dɛmɛ màgbɛn kɛrɛnkɛrɛnnin ye. A kɛra fúrukɔnɔden ye, wálima à kɛra fúrukɔfɛden ye, dén' bɛɛ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

- 1. Βεε ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'âfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tεkinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà kε fε lɔɔkɔnin ye ; sánfɛkalan' ká kán kà nɔgɔya bεε mà, bεε ká kán kà kánya à la.
- 2. Kàlan' làpíni' ká kán kà kε kà mɔgɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔgɔya' hákεw ni à hɔrɔnya' lásàbati. A ká kán kà pɔgɔnfaamuya pɔgɔnbonya' sàbati mɔgɔw ni pɔgɔn cε, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni pɔgɔn cε, àni kà dúnya' tɔnba' dɛmɛ pásuma' la dúnya' kɔnɔ.
- 3. Dén' ládamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' súgandili' ye fàcɛ ni bámuso' tá lè ye fɔlɔ.

Báabu 27 nan

- 1. A be bεn bεε ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájεkow ni pánagbεw la, kà dàamu' sɔrɔ sékow la, àni kà i nìyɔrɔ' kε lɔnkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔrɔ.
- 2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnkow ni sékow ni másalaw kɔnɔ, ní à béna kɛ báasi mɔgɔw mà, à kɛra ù bólofɛn cɛnni ye wálà kùnmasúuli, bɛɛ ká kán ni làtangali ye òlúqu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' nono hákeyaw ni horonya' sàbatíli' sìgida' la, jàmana' kono, àni dúnya' mùme kono, bee ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìqida' ya hákε' ye mɔqɔ kélen kélen bεε kùnko ye, k'à lá à kán ní sìqida' tε, i ya mɔqɔya' te dáfa.

- 2. Dàn sí te mɔgɔ' ya hákɛyaw' ni à ya yɛrɛmabíla' la, fó à dɔ bɛ kà i kɔrɔsi à kana mɔgɔ gbɛrɛ tɔɲɔ, à ye i jànto mɔgɔ gbɛrɛ ya hákɛyaw la, àni jógoɲumanya' ni pàli' ni jàma' làganfíya' kánma, bɛɛkanya' kɔnɔ.
- 3. Ο hákεyaw ni n-tá-ye-n-yεrε-ye' te bεn cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 30 nan

Yɔrɔ sí te dàntigɛlikan' nìn kɔnɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míiriya gbɛrɛ bɔ ò kɔnɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigɛlikan' nin hákɛw ni à hɔrɔnya' bènni' ye.